

БАБЯТИНСЬКА ЮЛІА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
викладач кафедри іноземних мов № 1*

ГУСЕЙНОВА КАМІЛА САРХАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
викладач кафедри іноземних мов № 1*

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ДИСКУРСУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Використання дискурсу як основи професійно-орієнтованого навчання іноземної мови дозволяє враховувати конкретну ситуацію спілкування, що створює сприятливі умови для формування вмінь, необхідних для здійснення ефективного діалогу з представниками іншомовної культури.

Дискурс – «складне комунікативне явище, що включає окрім тексту, ще і екстралінгвістичні чинники (знання про світ, думки, установки, цілі адресата), необхідні для розуміння тексту» [1, с. 144], а також стратегії, до яких вдаються співрозмовники в інтерактивному дискурсі, орієнтовані на різні його аспекти та рівні. Під стратегією розуміють:

- характеристики спілкування, що визначають зміст «підходу» до розуміння партнера у спілкуванні [2, с. 313], а отже, форму тексту (наказ, рада, загроза, прохання і так далі);
- когнітивний план спілкування, який контролює оптимальне вирішення завдання гнучким і локально керованим способом [3, с. 174];
- план оптимальної реалізації комунікативного наміру, котрий за умови обліку об'єктивних і суб'єктивних чинників та умов визначає внутрішню і зовнішню структуру повідомлення [7, с. 52];
- механізм, що використовується для синтезу різних жанрів тексту і задає відповідну організацію тексту, яка забезпечує ефективну передачу специфічних цілей повідомлення.

У запропонованих визначеннях загальними сутнісними характеристиками поняття «стратегія» є: 1) його когнітивна сутність; 2) залежність від практичної мети та комунікативного наміру; 3) залежність від контексту ситуації та психологічних характеристик (портретів) учасників спілкування; 4) визначальний вплив на зовнішнє (риторико-композиційне) та внутрішнє (семантичне, лексичне, синтаксичне, стилістичне) оформлення тексту.

Дискурсивний підхід до навчання міжкультурної комунікації постулює необхідність опори на дискурс, який в такому випадку служить засобом занурення студентів в іншомовну діяльність, яка відображатиме предметний та соціальний зміст професійної сфери комунікації в міжкультурному контексті. Комунікативним ядром когнітивно-дискурсивної системи навчання іншомовної міжкультурної комунікації студентів-юристів при такому підході є не просто мова як система, а

мова як елемент комунікативного процесу, що показує етно- та соціокультурні особливості, професійний контекст і поведінкові характеристики комунікантів як представників різних лінгвосоціумов.

Професійна міжкультурна комунікативна компетенція особи є системотворчою та стержневою для професійних компетентнісних ресурсів, оскільки органічно інтегрує у власному розвитку формування усіх інших компетенцій, будучи не лише метою, але і засобом ефективного розвитку особистості в освітньому процесі. В основі поняття професійної міжкультурної комунікативної компетенції лежить комунікативна культура особи, яка, будучи основою загальної культури людини, характеризується особовою цінністю, формується в усіх видах діяльності та спілкування і об'єднує емоційну культуру, культуру мислення, культуру мовлення. Чим вище рівень культури людини (у тому числі й мовний), тим продуктивніше він вирішуватиме завдання професійної діяльності. Правильність, зрозумілість, точність та виразність мови – необхідні атрибути загальної гуманітарної культури особи. Правильна і точна, ясна і зрозуміла, багата і емоційна мова дозволяє належним чином виразити думки, ідеї, впливати не лише на свідомість слухача, але і на його почуття, уяву, волю.

Проблема формування професійної комунікативної компетенції особливо гостро встає при організації підготовки майбутніх юристів, для яких успішна міжкультурна комунікація є одним з основних показників професіоналізму. У юридичній сфері професійна міжкультурна комунікація виділяється як найважливіша складова діяльності юриста, що визначає загальний рівень його професійної компетентності та безпосередньо впливає на ефективність рішень професійних завдань. Специфіка мови юристів проявляється в інтеграції спеціальних мовних засобів юридичної науки та правозастосовної практики (законодавства), яка виражається в об'єднанні наукового та офіційно-ділового стилів мови, в особливостях їх використання в юридичних текстах. З одного боку, мова права обслуговує комунікацію в адміністративно-правовій сфері, в суто юридичному професійному середовищі, з іншого. В наслідок того, що правові стосунки пронизують собою все суспільство та торкаються практично кожної людини, письмові юридичні тексти можуть виконувати функції повідомлення та взаємодії в різних міжкультурних сферах і середовищах спілкування. Інакше кажучи, в професійній підготовці юристів потрібні спеціальні навички мовного міжкультурного спілкування в усній та письмовій формі: вміння ставити питання, обґрунтовувати та адекватно формувати рішення, безпомилково тлумачити сенс словесних повідомлень, що містять ту або іншу правову інформацію, виступати публічно в строго регламентованих ситуаціях спілкування, якісно переводити усну мову у письмовий виклад, застосовувати спеціальні знання про слово в цілях як найповнішого психологічного вивчення особи, мотиваційної сфери, поведінки. Усе це вимагає не лише чіткого знання законів, але й високого рівня міжкультурної комунікації. Будь-який юридичний документ має бути грамотним, як в правовому, так і в лінгвістичному сенсах. На підставі цього, до мови юриста висуваються підвищені вимоги як до основного

інструмента професійної діяльності: мова має бути грамотною, зрозумілою, послідовною, логічною, переконливою, аргументованою та мати широкий діапазон емоційних засобів впливу.

У рамках формування та розвитку міжкультурної професійної компетенції студентів юридичного профілю актуальною проблемою стає створення моделі навчання та пошук педагогічної технології та її реалізації, які б дозволили, по-перше, реалізувати в повному обсязі принцип інноваційності в освіті; по-друге, відповідали б усім сучасним вимогам, що пред'являються до практичної підготовки фахівців в галузі права; по-третє, враховували б багатомовне середовище навчання, що домінує в сьогодиншньому освітньому просторі.

Список використаної літератури:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2004. – 343 с.
2. Мальцева К.С. Міжкультурне непорозуміння і проблема міжкультурного перекладу: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.04 / Ін-т філос. ім. Г.С. Сковороди НАН України. – К., 2002. – 20 с.
3. М'язова І.Ю. Особливості тлумачення поняття «міжкультурна комунікація» / І.Ю. М'язова // Філософські проблеми гуманітарних наук. – 2006. – № 8. – С. 108–113.

Ключові слова: професійна комунікативна компетенція, мова, міжкультурна комунікація.

Ключевые слова: профессиональная коммуникативная компетенция, язык, межкультурная коммуникация.

Key words: professional communicative competence, language, intercultural communication.